

HAGIOGRAFIE BOJOWNIKÓW ISIS. UWAGI ODNOŚNIE DO MIGRACJI NA TERENY ZAJĘTE PRZEZ TZW. PAŃSTWO ISLAMSKE

Karolina WOJTASIK

Uniwersytet Śląski, Katowice; karolina.wojtasik@gmail.com; tel.: +48 506-277-704

Streszczenie: Artykuł dotyczy niektórych aspektów migracji na tereny zajęte przez tzw. Państwo Islamskie (ISIS). Organizacja prowadziła bardzo różnorodną kampanię informacyjno-propagandową, mającą zachęcić potencjalnych bojowników do walki pod jej sztandarem. Ważnym elementem były ebooki wydane w 2013 i 2014 roku, opowiadające o bohaterstwie i pięknej śmierci zagranicznych bojowników ISIS. W ramach badań opisanych w artykule, publikacje te zostały podane wieloaspektowej analizie, która pozwoliła wyodrębnić najczęściej pojawiających się motywy w biografii i cechy bojownika ISIS. W badaniach posłużono się analizą treści, ramy metodologiczne wyznaczyły pojęcia z zakresu socjologii – w szczególności socjologii religii i interakcjonizmu symbolicznego.

Słowa kluczowe: migracja, ISIS, zagraniczni bojownicy, zjawiska nadprzyrodzone

ISIS FIGHTERS' HAGIOGRAPHIES. COMMENTS ON MIGRATION TO THE AREAS OCCUPIED BY THE SO-CALLED ISLAMIC STATE

Abstract: The article deals with some aspects of migration to areas occupied by so-called Islamic State (ISIS). The organization conducted a very diverse information and propaganda campaign aimed at encouraging potential fighters to fight under its banner. An important element were ebooks issued in 2013 and 2014, telling about the heroism and beautiful death of foreign ISIS fighters. As part of the research described in the article, these publications have been given a multi-aspect analysis that allowed to identify the most common motifs in the biography and features of the ISIS fighter. The research method used here is the analysis of the content, the methodological framework determined the concepts of sociology – in particular the sociology of religion and symbolic interactionism.

Keywords: migration, ISIS, foreign fighters, supernatural phenomena.

Wstęp

Wojna domowa w Syrii oraz powstanie tzw. Państwa Islamskiego znacząco wpłynęły na sytuację na Bliskim Wschodzie i na całym świecie, ponieważ syryjski konflikt szybko przestał być wewnętrzną rewolucją. Niestabilny Irak i ogarnięta wojną domową Syria stały się przestrzenią, w której mógł rozwijać się radykalizm, terroryzm, a w konflikt zaangażowały się pośrednio najważniejsze państwa regionu, prowadząc na tych terenach rodzaj zastępczej wojny (Balcerowicz, 2016; Wejkszner, 2016a, 2016b). Konsekwencje bliskowschodniego konfliktu dotarły do Europy, która stała areną brutalnych zamachów dokonanych przez terrorystów z powstałego na terenie Iraku i Syrii tzw. Państwa Islamskiego¹. Rządzone przez fanatyków quasi-państwo budzi tyleż strachu, co zainteresowania, jest efektywne w działaniu i efektowne w tworzeniu przekazów informacyjno – propagandowych, czym zwraca uwagę mediów całego świata, realizując jeden z tzw. miękkich celów terroryzmu, jakim jest sianie strachu i wzbudzanie atmosfery lęki i zagrożenia.

Od blisko pięciu lat ISIS przeraża poziomem okrucieństwa, zabija i torturuje z koranicznymi wersetami na ustach, pod czarnym sztandarem zajmuje, a potem traci kolejne miasta na terenie Syrii i Iraku, gdzie sieje terror, wprowadza restrykcyjne prawo, z ogromną brutalnością wymierza kary i od nowa organizuje instytucje społeczne. Medialne ramię organizacji produkuje filmy, wydaje magazyny, z jednej trony pokazuje kolejne podboje, z drugiej selenkową wizję życia w Kalifacie, o klęskach nie wspomina. Propagandowe filmy ISIS pokazują ponadto, że w ciągu kilku lat nowy Kalifat obejmie nie tylko Lewant, Maghreb, ale także Półwysep Arabski i Europę. Ugrupowanie prowadzi bezkompromisowy dżihad² nie tylko przeciwko wrogom z pola bitwy, ale także przeciwko wszystkim państwom Zachodu określanych mianem Krzyżowców. Choć militarna potęga Kalifatu załamała się po dwóch latach od proklamacji, organizacja zaczęła ponosić klęski i tracić kolejne miasta i prowincje, wciąż bądź organizuje, bądź inspiruje do przeprowadzania krwawych zamachów terrorystycznych w Europie i USA i wciąż jest aktywna zarówno na Bliskim Wschodzie, jak i w Afryce Północnej.

W szeregach organizacji walczą nie tylko Syryjczycy i Irakijczycy, ponieważ blisko 40% bojowników ISIS stanowią ochotnicy z Bliskiego Wschodu, Maghrebu, a także państw szeroko pojętego Zachodu. Udział młodych Europejczyków w militarnych działaniach

¹ Państwo Islamskie (Islamic State/ ad-Dawlah al-Islāmiyah/ akronim: Daesh) – oficjalna nazwa salafickiej organizacji terrorystycznej, która na terytorium części Syrii i Iraku utworzyła quasi-państwo, samozwańczy Kalifat. Często używany jest także skrót ISIS/ISIL od angielskiego Islamic State of Iraq and Syria (Sham)/Lewant, gdyż tak oficjalnie nazywała się organizacja w latach 2013-2014.

² Dżihad oznacza wszelkie starania podejmowane w imię szerzenia i umacniania Islamu: zarówno poprzez walkę zbrojną, nawracanie niewiernych, pokojowe propagowanie Islamu, jak i wewnętrzne zmagania i rozwój duchowy wyznawcy. Salafickie organizacje terrorystyczne w rodzaju ISIS słowem *dżihad* określają obowiązek zabijania niewiernych. W mediach termin ten często, choć nie do końca precyzyjnie, tłumaczy się jako *święta wojna*.

organizacji jest szczególnie często opisywany i analizowany, ponieważ nigdy wcześniej tylu obywateli starego kontynentu nie było zaangażowanych w bliskowschodnim konflikcie. Rekrutacja, radykalizacja i udział w walce europejskich ochotników stały się przedmiotem analiz i dyskusji, szczególnie często podkreśla się znaczącą rolę mediów społecznościowych w pozyskiwaniu nowych bojowników i radykalizacji sympatyków (Carter et al., 2014; TE-SAT, 2016). Obok profesjonalnych, wydanych z dużą dbałością o estetykę materiałów rekrutacyjnych, istnieje wiele publikacji powstałych poza oficjalnymi komórkami medialnymi ISIS. Napisane są prostym językiem, stworzone w ogólnodostępnych edytorach tekstu, bez dbałości o estetykę zapisu, czy jakość zdjęć. Są ważnym dokumentem pokazującym realia życia bojowników zaangażowanych w walkę w szeregach ISIS, a z drugiej strony pokazują zjawiska, którym warto przyjrzeć się bliżej: nobilitacje zabijania, pochwałę okrucieństwa i gloryfikację bojowników.

W ramach projektu badawczego dotyczącego specyficznych hagiografii mudżahedinów zaangażowanych w bliskowschodni konflikt, poddano analizie przede wszystkim wydawane w formie ebooków, mniej popularne i słabiej przez organizacje reklamowane publikacje sławiące bohaterstwo i męczeńską śmierć bojowników ISIS, które zostały wydane w latach 2013-2014. Jakkolwiek, żeby pokazać zjawisko możliwie najszerzej, włączono do analizy oficjalne materiały prasowe ISIS – magazyny oraz historie mudżahedinów wydawane w ramach broszury *Akhbar al-Khilafa*. Ponadto, by zyskać teoretyczny układ odniesienia, posłużono się naukowymi opracowaniami na temat zachodnich bojowników w szeregach ISIS, a także pojęciami i teoriami z zakresu nauk społecznych.

Metodologia i teoretyczne ramy odniesienia

W artykule pokazano pewne wymiary religijności mirakularnej, czyli wiary w zjawiska nadprzyrodzone, cudowne wydarzenia zaistniałe w wyniku interwencji istoty nadprzyrodzonej. Taki typ religijności jest wyrazem potrzebny „realnego” namacalnego odczuwania obserwowalnego na ziemi *sacrum*. Cud to zjawisko obserwowalne za pomocą zmysłów, ale wymagające interwencji istoty boskiej ze względu na to, iż wykracza ono poza możliwości sił przyrody. Wyróżnia się cuda: przekraczające możliwości sił naturalnych np. wskrzeszenie z martwych; cuda przeciwne prawom przyrody lub przeczące w danym przypadku tym prawom np. martwe ciało wydzielające zapach piżma, zahamowanie naturalnych procesów, jakim ulega martwe ciało; cuda nie wykraczające poza możliwości sił przyrody, ani nie łamiące praw nim rządzących, ale dokonane w takich warunkach, że dane zdarzenie może być wyjaśnione tylko przez ingerencje Boga np. natychmiastowe uleczenie (Kowalewski, 1960). W przypadku publikacji sygnowanych przez ISIS cuda służą uwiarygodnieniu tezy o uświęconym charakterze walki w szeregach organizacji. Kolejną

kategorią użytą do opisu badanego zjawiska jest hagiografia. W teologii chrześcijańskiej termin „hagiografia” oznacza dział literatury przedstawiający żywoty świętych, „hagiografią” nazywa się także jakiś wybrany życiorys świętego, lub zbiór opowieści o żywotach świętych (Kowalewski, 1960). Opowieści te, zwykle utrzymane w podniosłym tonie, pokazują ziemskie życie osoby ze wszech miar wyjątkowej, która stanowi przykład do naśladowania, często męczennika (męczennicy), którego śmierć jest konsekwencją niezłomnej wiary, odwagi i oddania Bogu. Potocznie określenie „hagiografia” przypisywane jest bezkrytycznym i gloryfikującym biografiom (Kopaliński, 1983), co tłumaczy użycie tego terminu w tym artykule.

Perspektywa teoretyczna przyjęta przez autora artykułu wywodzi się z socjologii interpretatywnej, a szczególnie interakcjonizmu symbolicznego, który zajmuje się badaniem interakcji zachodzących dzięki symbolom oraz gestom i opiera się na analizie procesów wzajemnych oddziaływań, rozumianych jako wymiana symbolicznych znaczeń. Tak definiowany interakcjonizm zakłada, że kluczowym mechanizmem kształtowania się struktur społecznych jest ciągła wymiana i ewolucja znaczeń symboli, odbywająca się w trakcie wszelkich procesów oddziaływań zachodzących między ludźmi (Blumer, 2007; Hałas, 2006; Mead, 1975; Turner, 2008).

W badaniach posłużono się techniką analizy treści, którą Earl Babbie definiuje jako badanie zarejestrowanych ludzkich przekazów (Babbie, 2009). Jako formy przekazu odpowiednie do tego rodzaju badania wymienia: książki, czasopisma, strony www, wiersze, gazety, piosenki, listy, maile, treści komunikatów, zawartość forów internetowych, portali społecznościowych, a także części, z których się składają, bądź zbiory, które tworzą (Babbie, 2009). Definicja analizy treści najbliższa przeprowadzanym przeze mnie badaniom pochodzi z artykułu Ewy Nasalskiej, w której treść definiuje ona w sposób następujący: „Terminem tym określa się zespół znaczeń wyrażanych za pomocą symboli (słownych, muzycznych, obrazowych, plastycznych, gestykulacyjnych), które są przedmiotem samej informacji. Opracowano naukową metodę służącą do rekonstrukcji, uporządkowania i interpretacji treści zawartych w przekazie informacyjnym. Metodę tę nazwano analizą treści (Nasalska, 1982, p. 51). Analizą treści można też określić: „Każdą technikę wyprowadzania wniosków na podstawie systematycznie i obiektywnie określanych cech przekazu” (Frankfort-Nachmias et al., 2001, p. 342).

Dobór publikacji i materiałów do badań

Większość publikacji dotyczących pochodzących z Europy mudżahedinów³, koncentruje się na roli mediów społecznościowych, nowoczesnych technologii i elementach zachodniej kultury widocznych w propagandzie przeznaczonych dla ochotników. Artykuły opisujące te fenomeny zdobią kolorowe, wyretuszowane zdjęcia bojowników, zrzuty ekranowe kont dżihadystów czy stylizowane fotografie z bronią. Jednakże obok teledysków z efektami specjalnymi, filmów z walki wykorzystujących najnowsze osiągnięcia sztuki montażu, pojawiają się publikacje niemające wiele wspólnego z dynamicznym, kolorowym i przesiąkniętym zachodnią kulturą *cool dżihadem*⁴. Publikacje analizowane w niniejszym artykule też dotyczą bojowników, ale nie budują ich wizerunku za pomocą programów typu Photoshop. W opowieściach o walce pojawiają się anioły, cuda, zjawiska magiczne i niewytłumaczalne, a życiorysom bojowników blisko jest do hagiografii. Książki opowiadające o bohaterskiej walce mudżahedinów w Syrii i Iraku dostępne są w Internecie⁵ w formie audiobooków. Nie są novum, bo podobne publikacje⁶ dotyczące bojowników uczestniczących w zbrojnym dżihadzie w Afganistanie, Iraku, Palestynie, na Bałkanach, obecne są w sieci od kilku lat. W przypadku anglojęzycznych publikacji typu: *Miracles in Syria (2013)* i *Heroes of Syria (2014)* znaczną część tekstu stanowią opowieści o mudżahedinach, dlatego stały się podstawą analizy. Z powyższych publikacji wyodrębniono wszystkie życiorysy – de facto opowieści o zmarłych bojownikach spisane, bądź przekazanie ustnie przez ich towarzyszy. W publikacji *Heroes of Syria (2014)* znalazło się 13 życiorysów, w publikacji *Miracles in Syria (2013)* 3. Z życiorysów wyodrębniono te fragmenty, które charakteryzowały poszczególnych bojowników, następnie opisy/cechy zachowań przeanalizowano w następujących kategoriach:

1. życie przed dołączeniem do ISIS, bądź grupy będącej w sojuszu z tą organizacją,
2. konsekwencje – emocjonalne i materialne decyzji o wyjeździe,
3. trudności związane z dołączeniem do grupy terrorystycznej,
4. motywacje i powody wyjazdu do Syrii,
5. cechy charakterystyczne bojownika – sposób zachowania, osobowość,
6. stosunek do innych bojowników,
7. stosunek do religii oraz modlitwy,

³ Mudżahedin – potocznie *święty wojownik*, bojownik prowadzący dżihad. Obecnie tym mianem określa się motywowanych względami religijnymi, muzułmańskich bojowników, którzy biorą udział w walkach partyzanckich lub/i walczą przeciw nieakceptowanej przez siebie władzy.

⁴ Termin używany na określenie tych działań organizacji terrorystycznych, które mają na celu pokazanie uczestnictwa w zbrojnej walce jako rodzaju stylu życia, przygody, uczestnictwa w subkulturze. Działania te realizowane za pomocą mediów społecznościowych, muzyki, teledysków, magazynów mają na celu przysięgnięcie w szeregi organizacji młodych obywateli z szeroko pojętego Zachodu.

⁵ Odnalezienie ich nie jest trudne, choć wymaga nieco cierpliwości.

⁶ Np. *The Undead Warriors, The Martyrs of Afghanistan, Salaf Stories*.

8. zachowanie na polu bitwy,
9. umiejętności, zdolności i cechy wyróżniające,
10. moment śmierci.

Sprawdzono, które cechy i określenia w ramach tych kategorii powtarzały się w życiorysach najczęściej, co pozwoliło na stworzenie socjologicznego portretu, czy wręcz typu idealnego zagranicznego (niepochodzącego z Syrii lub Iraku) bojownika ISIS, pomocniczo posłużono się artykułami z magazynu *Dabiq* oraz broszury *Akhbar al-Khilafa*. Publikacja *Miracles in Syria (2013)* traktuje o cudach, zarówno tych dotyczących ludność cywilną zamieszkałą na terenie, gdzie walczyli bojownicy, jak i cudów, które napotkali na swojej drodze. W artykule skupiono się na wydarzeniach, które przeczą prawom naukowym, są zjawiskami nadprzyrodzonymi i dotyczą bojowników. Teksty analizowano w dwóch kategoriach: śmierć bojownika oraz walka na froncie.

Bojownicy – ochotnicy w Syrii i Iraku

W anglojęzycznych opracowaniach określa się ich skrótem FTF *foreign terrorist fighters*, w oficjalnych publikacjach ISIS to najczęściej *mudżahedini*, *żołnierze Kalifatu*, bądź po prostu *bracia*. W latach osiemdziesiątych XX wieku ochotnicy przybywali na dżihad w Afganistanie (wojna radziecko-afgańska), w latach dziewięćdziesiątych do Bośni i Czeczeni, a na początku wieku XXI do Iraku, Somalii, i Afganistanu. Ochotnicy, którzy identyfikują się z różnymi formami zbrojnego dżihadu od kilkudziesięciu lat walczą i umierają w konfliktach i wojnach w różnych częściach świata. W okresie największych sukcesów militarnych tzw. Państwa Islamskiego (2014-2015) po stronie organizacji walczyło około 70.000 bojowników. Zagraniczni ochotnicy stanowili około 40% bojowników (Schmid, et al., 2015), przy czym najwięcej z nich pochodziło z Bliskiego Wschodu⁷. Choć ochotnicy przybywali także by dołączyć do Frontu Al-Nusry⁸, to 80% przyjezdnych szło na front pod egidą Kalifatu. Należy podkreślić, że w przypadku tego konfliktu zbrojnego większa niż kiedykolwiek jest liczba ochotników pochodzących z państw szeroko pojętego Zachodu (Hegghammer, 2011). W ciągu ostatnich 5 lat wyjechało ich, wg szacunków, około 6 tysięcy; kuszeni ideą światowego dżihadu, obietnicą walki z niewiernymi i braterstwa broni zostawiają swoje dotychczasowe życie i przyjeżdżają do Syrii i Iraku. Pochodzą przede wszystkim z Francji, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Belgii, Austrii, Holandii, krajów skandynawskich, ale także z Rosji i republik kaukaskich. Walczyć w Syrii i Iraku wyjeżdżają nastoletni Brytyjczycy oraz weterani I i II wojny czeczeńskiej. Ich motywacje są krańcowe różne, doświadczenie, umiejętności i wiedza o świecie także.

⁷ Najwięcej z Arabii Saudyjskiej, Tunezji, Libii, Jemenu.

⁸ Dżabhat an-Nusra, 29 lipca 2016 organizacja zmieniła nazwę na Dżabhat Fath asz-Szam.

Nie istnieje statystyczny bojownik ISIS o europejskim pochodzeniu, ponieważ ochotnicy nie stanowią monolitu, różni ich kraj wcześniejszego zamieszkania, poziom dotychczasowego życia, wykształcenia, zamożność, poziom radykalizacji. Błędem jest twierdzenie, iż na dżihad do Syrii wyjechali niewykształceni, żyjący na marginesie ludzie, którzy nie mieli nic do stracenia. Znaczącym jest jednak fakt, że wielu bojowników ISIS pochodzących z Zachodu zanim jeszcze stało się terrorystami, miało w przeszłości konflikty z prawem, wyrok, czy pobyt w więzieniu. Ponadto, istotną rolę odegrały więzi – rodzinne, grupowe, przyjacielskie. Bojownicy nie funkcjonowali w próżni społecznej, mieli rodzeństwo i licznych kuzynów, znajomych, z którymi spędzał czas i kolegów ze szkoły. Wyjazd jednego brata, w perspektywie kilku miesięcy powodował wyjazd kolejnych członków rodziny. Ochotnicy bardzo często wyjeżdżali w kilkusobowych, nieprzypadkowych, grupach. Koledzy z dzielnicy, znajomi z meczetu, kuzyni, absolwenci tej samej szkoły. Kiedyś razem dorastali, uczyli się, czasem dokonywali drobnych przestępstw, podobnie razem – pojechali na dżihad. Bojownicy pozostają w kontakcie ze znajomymi i niektórymi członkami rodziny. Ci oglądają swojego niedawnego kolegę, sąsiada, kuzyna w mundurze, dzierżącego karabin i staje się on bardzo wiarygodnym źródłem informacji o Kalifacie, a propagandowe filmy ISIS wzmacniają komunikat nadawany przez znajomego bojownika lub komórkę rekrutującą.

Nie jest celem tego artykułu analiza zawartości wszystkich materiałów publikowanych przez ISIS, a przeznaczonych dla przyszłych bojowników, warto jednak podkreślić, że najczęściej pojawiające się tam argumenty skłaniające do wyjazdu dotyczą (Wojtasik, 2016): obowiązku walki w imię Islamu definiowanej jako *Fard Al-ayn*⁹, konieczności działania, gdy *umma* jest zagrożona, wzięcia odwetu za kolonializm i inwazję na Afganistan i Irak, możliwości zamieszkania w państwie zaprojektowanym dla muzułmanów przez muzułmanów, stabilizacji życiowej i finansowej w dobrze prosperującym państwie socjalnym, okazji do przeżycia przygody, ale też doznania prawdziwego braterstwa i przyjaźni, bycia częścią silnej organizacji, która ma pozycję, której boją się wrogowie, która będzie zawsze zwycięska.

Mudżahedini – cudowni chłopcy z grzesznego Zachodu

W przypadku zagranicznych bojowników ISIS można zauważyć pewien schemat w opisie ich życia i śmierci. Bojownik, który przyjechał prowadzić zbrojny dżihad w Syrii i Iraku:

1. swojej ojczyźnie miał wszystko, co ceni świat zachodni – pracę, dobre perspektywy na przyszłość, nierzadko uniwersyteckie wykształcenie i kapitał społeczny pozwalające na spokojną egzystencję. Zostawił to wszystko, ze świadomością, że już nigdy nie odzyska życiowej pozycji i dóbr materialnych;

⁹ Fard Al-ayn (arab.) obowiązek religijny wyznawcy Islamu.

2. kochał Boga i *ummę*¹⁰ tak, bardzo, że nie mógł zostawić walczących muzułmanów w potrzebie, dlatego wstąpił w szeregi ISIS (lub innej grupy walczącej na terenie Syrii) – by nieść pomoc braciom w wierze, walczyć za Kalifat, będący ucieleśnieniem idei państwa zaprojektowanego przez muzułmanów dla muzułmanów;
3. wyjazd do Syrii wiązał się ze sporymi trudnościami, które musiał przezwyciężyć, walczył zarówno z trudnościami natury logistycznej i finansowej, a także z oporem rodziny i bliskich,
4. musiał podjąć trudne decyzje, niejednokrotnie bojownicy musieli zerwać kontakty z ukochanymi osobami, ale nie wahali się poświęcić w imię wyższego celu, a wiara w Boga i modlitwa sprawiły, że środki na podróż znalazły się zupełnie niespodziewanie;
5. cechowała go ogromna waleczność i niezwykła odwaga; brał udział w najtrudniejszych zadaniach, zgłaszał się do ryzykownych operacji, walczył na pierwszej linii, każde zadanie wykonywał z ogromną gorliwością i wygrywał nawet wtedy, gdy sytuacja wydawała się beznadziejna;
6. był głęboko wierzącym muzułmaninem, w każdych warunkach znajdował czas na modlitwę, przestrzegał postu, recytował z pamięci sury koraniczne, bądź wręcz znał Koran na pamięć;
7. był po prostu dobrym człowiekiem, jego dobroć przejawiała się we wszystkich aspektach życia, inspirował innych braci do czynienia dobra, wspierał ich i pomagał, lub wręcz służył im;
8. był koleżeński i serdeczny, wspierał przyjaciół i łatwo zjednywał sobie ludzi, zawsze otaczało go grono braci;
9. jego zdolności militarne szybko zostały zauważone przez przełożonych, którzy powierzyli mu stanowisko dowódcze, uczył i trenował innych;
10. marzył o męczeńskiej śmierci w walce;
11. zdążył przed śmiercią wypowiedzieć *szahadę*¹¹ i umierał w uśmiechem na ustach, z uniesionym w górę palcem symbolizującym oddanie się Bogu.

Co krok nowy cud...

Podobny życiorys nie może zakończyć się *zwykłą* śmiercią, tym samym śmierć bojownika była niezwykła i towarzyszyły jej niecodzienne okoliczności:

¹⁰ Umma (arab.) – wspólnota wyznawców Islamu.

¹¹ Szahada (arab.) - muzułmańskie wyznanie wiary, które brzmi: Lā 'ilāha 'illā-llāh, muḥammadun rasūlu-llāh (arab.), najczęstsze tłumaczenie na język polski: Nie ma boga prócz Boga (jedyne), a Mahomet jest jego Prorokiem.

1. w chwili śmierci nad głową bojownika pojawiła się świetlista aureola, oczy rozświetliły się blaskiem, postać emanowała niebiańską poświatą;
2. bojownik umierał z uśmiechem na ustach¹², który świadczył, że umierał bezboleśnie i już widział Raj; częstym motywem w oficjalnych publikacjach ISIS jest bądź to zamieszczanie wielu zdjęć spokojnych uśmiechniętych twarzy martwych bojowników, bądź to zestawianie ich ze zdjęciami zabitych żołnierzy armii rządowej – najczęściej wybiera się zdjęcia zwłok bardzo zmasakrowanych, z zastygłym na twarzy wyrazem przerażenia – oni wiedzą, że właśnie znaleźli się w piekle – głoszą podpisy;
3. ciało martwego bojownika przez wiele godzin po śmierci nie nosiło oznak procesów rozkładu, nawet po kilkunastu godzinach z ran sączyła się krew, tkanki były nienaruszone;
4. ciało martwego bojownika wydzielalo cudowny zapach piżma, bądź po prostu nie śmierdziało mimo wysokiej temperatury i ekspozycji na czynniki atmosferyczne;
5. ciała bojowników nie podlegały procesom rozkładu – gdy przenoszono je do innych grobów, nawet po kilku miesiącach w grobie ziemnym (bez trumny), wciąż były nienaruszone, mudżahedini wyglądali dokładnie tak, jak w chwili śmierci;
6. Mudżahedini mieli prorocze sny; bądź śnił im się raj, bądź po prostu budzili się ze świadomością, że za kilka godzin zginą w walce;

Codziennosc bojownika też pełna była zdarzeń, które wytłumaczyć można tylko poprzez boską ingerencję:

1. bojownicy Kalifatu nie musieli martwić się o pożywienie; w miejscach, gdzie walczyli odnotowano niezwykle zjawiska przyrodnicze: plony były obfite jak nigdy, niewielkie ilości jedzenia wystarczyły, by nakarmić kilkudziesięciu dorosłych mężczyzn, rzeki i źródła, które o tej porze roku zwykle były suche w cudowny sposób wypełniały się wodą, a mudżahedini nawet w najtrudniejszych warunkach nie cierpieli głodu;
2. najnowocześniejszy sprzęt, którym dysponował wróg zawodził, ostrzał był nieskuteczny, bomby nie wybuchały, pociski nie trafiały do celu;
3. na polu bitwy pojawiały się anioły (tzw. anioły z ubrudzonymi rękoma), które własnymi rękoma zmieniały tor pocisków, tak, by te nie trafiały w pozycje bojowników;
4. pomimo znacznej przewagi liczebnej w siłach wroga, mudżahedini wygrywali potyczki i dzielnie stawiali opór lepiej uzbrojonemu przeciwnikowi.

¹² W wywiadzie opublikowanym przez Washington Post były pracownik medialnego skrzydła ISIS, kamerzysta, opowiadał, że oprócz utrwalania potyczek i ataków, do jego obowiązków należy także zmywanie krwi z twarzy martwych bojowników, układanie ich martwych ust w uśmiechy i wykonanie wszystkich zabiegów wokół zwłok, by martwy bojownik mógł być sfilmowany godny, zwycięski, natchniony u bram Raju (Miller, 2015).

Primus inter pares

Abū Muhārib al-Muhājir to bohater jednej z odsłon publikowanego na łamach magazynu *Dabiq* cyklu pt. *Among The Believers are Men*. W numerze 13., który ukazał się 19 stycznia 2016 roku została przedstawiona sylwetka bojownika, który był uosobieniem cnót. Urodził się w 1988 roku w Kuwejcie, w wieku kilku lat wyemigrował z rodzicami do Wielkiej Brytanii. Tam nauczył się nienawidzić Zachód razem z całą jego hipokryzją i umiłowaniem występku. Podjął decyzję o wstąpieniu na ścieżkę dżihadu, która to decyzja odąd determinowała każdy jego krok. Aktywność w radykalnych grupach islamistycznych nie uszła uwadze brytyjskich służb, dlatego był przesłuchiwany przez MI5. Bez trudu poradził sobie z dociekliwymi funkcjonariuszami i choć był inwigilowany przez rzekomo najlepsze europejskie służby bez trudu zmylił śledzących, opuścił Anglię i udał się do Syrii. Podróż była trudna i niebezpieczna, ale był cierpliwy i ostrożny, co pozwoliło mu bezpiecznie dotrzeć do celu podróży. Walczył początkowo dla Dżabhat an-Nusra, ale po „zdradzie” przywódcy ugrupowania, jako jeden z pierwszych opuścił szeregi organizacji i przysięgł wierność Kalifowi Ibrahimowi. Brał udział w wielu bitwach i potyczkach, między innymi w zdobyciu bazy 17. Dywizji Syryjskich Arabskich Sił Zbrojnych. Jego szczerłość, ambicja i entuzjazm, a także pełne oddanie Bogu zjednywało mu ludzi. Był szanowany i uwielbiany przez braci. Cechowały go koleżeńskość i ofiarność. Nauczał Koranu, odwiedzał sierocińce, otaczał opieką młodszych kolegów. Pomagał im studiować Koran, pokazywał, jak trenować, zawsze służył pomocą i uśmiechem, a gdy otrzymywał niewolnice, oddawał je w prezencie braciom, którzy nie mieli własnych. Nienawidził niewiernych; tak jak łagodny i przyjacielski był dla braci, dla wrogów nie miał litości. Jego oddanie sprawie, gotowość do poświęcenia i bezwzględność na ścieżce dżihadu zapewniły mu miejsce w raju. Ukochał Boga i *ummę*, a jego życie i czyny są przykładem do naśladowania dla rzesz bojowników (Dabiq, 2016).

Abū Muhārib al-Muhājir to pseudonim Mohammeda Emwazi, znanego też jako *Jihadi John*. Pojawił się na wielu filmach sygnowanych przez ISIS. Jego pierwszą ofiarą był amerykański dziennikarz, James Foley, zamordowany 19 sierpnia 2014 w Rakce; Foley był pierwszym obywatelem USA publicznie straconym przez ISIS. 2 września 2014 Emwazi dokonał egzekucji Stevena Sotloff’a, około 13 września 2014 ścięty przez niego został Brytyjczyk David Haines, a kilka tygodni później wolontariusz organizacji humanitarnej, Alan Henning; wszystkie egzekucje zostały sfilmowane, a eksperci, którzy badali nagrania, potwierdzili potem, że ich sprawcą był ten sam człowiek. W styczniu 2015 Emwazi ściął dwóch Japończyków – Kenji Goto i Harunę Yukugawę. Pojawił się także w filmie pt. *Although Disbelievers Dislike it*¹³ pokazującym zbiorową egzekucję syryjskich żołnierzy. W ostatnich minutach nagrania *Jihadi John* mając u stóp odciętą głowę amerykańskiego

¹³ Produkcja Instytutu *Al – Furqan Media*, 2014.

obywatela zwraca się do ówczesnego prezydenta USA słowami: *To Obama, the dog¹⁴ of Rome*. Na ironię zakrawa fakt, że jeszcze za prezydentury Baracka Obamy Emwazi zginął trafiony przez amerykański bezzałogowy statek powietrzny.

Wnioski

Analizowane publikacje zostały udostępnione w sieci w 2013 i 2014 roku. Był to czas intensywnych walk i ekspansji terytorialnej ISIS. Organizacja potrzebowała wciąż nowych żołnierzy. Poetyka cudu i chwalebne przykłady bohaterskiego życia i heroicznej śmierci bojowników ISIS była kolejnym ogniwem w łańcuchu działań mających przyciągnąć do organizacji coraz to nowych zwolenników. Po pierwsze, niekończące się wywody o pięknej, uświęconej śmierci bojownika nie służą tylko jego gloryfikacji, ale przede wszystkim są jasnym komunikatem dla innych bojowników. Nawet motywowany religijnie, gotowy na śmierć terrorysta, w którymś momencie zadaje sobie pytanie: *Czy umieranie boli? Czy będę cierpiał? Czy będę godzinami konał w agonii?* Medialne ramię tzw. Państwa Islamskiego dostarcza jasnej odpowiedzi na to pytanie: bojownicy ISIS umierają szybko, bezboleśnie, z uśmiechem na ustach. Po drugie, nawet jeśli potencjalny *shahid* nie boi się śmierci, na jakimś etapie bać się będzie ran, postrzałów, jeśli jest niedoświadczony w walce – bitwa, oblężenie, ostrzał - budzić będą jego lęk. Machina informacyjna ISIS daje gotową odpowiedź – na polu bitwy dzieją się cuda, aniołowie zmieniają tory pocisków, oślepiają wroga, a poważnie ranni mudzahedini w cudowny sposób odzyskują siły. Po trzecie, w publikacjach ISIS nader często pojawiają się zdjęcia zwłok żołnierzy wrogich armii i ugrupowań, ciała leżą zdekompletowane, przy drodze, w śmieciach; budzą grozę i obrzydzenie. Bojownik ISIS dostaje jednak jasny komunikat, że w przypadku jego śmierci, bracia zajmą się jego ciałem, godnie je pochowają, poinformują jego rodzinę oraz będą wspominać i chwalić jego imię – także w publikacjach. Po czwarte, za pomocą różnych przykładów pokazują, że w szeregach bojowników ISIS nie ma rywalizacji, egoizmu, krzyków i poniżania, przeciwnie – panuje tam atmosfera braterstwa, zrozumienia i wzajemnego szacunku. To wartości uniwersalne, dla wielu ludzi autoteliczne, dla których osiągnięcia warto poświęcić względnie spokojne życie w Europie i wygodne łóżko. Po piąte, publikacje podkreślają motyw nagrody za służbę i poświęcenie, przyszli bojownicy dostają wręcz namacalne dowody, iż Raj jest blisko, jest osiągalny, nie jest mrzonką, czy obietnicą bez pokrycia.

Warto podkreślić, że oprócz propagandowych, czy informacyjnych funkcji, publikacje ISIS mają też inne cele – osławiają sprawy trudne i budzące lęk, dają poczucie bezpieczeństwa, komfort, odpowiadają na pytania, które każdy człowiek biorący udział w walce na pewno sobie zada, budują poczucie wspólnoty i więzi i są ważnym elementem w socjalizacji nowego członka grupy.

¹⁴ W kulturze arabskiej nazwanie kogoś psem (arab. kalb) jest bardzo poważną obelgą.

Bibliografia

1. Babbie, E. (2009). *Podstawy badań społecznych*. Warszawa: PWN.
2. Balcerowicz, P. (2018, Kwiecień 20). *Syryjska wojna domowa. Damasceńska Wielka Gra. Manuskrypt wstępu do książki Samar Yazbek „Przeprawa. Moja podróż do pękniętego serca Syrii”*. Retrived from http://www.balcerowicz.eu/texts/syryjska_wojna_domowa.htm
3. Blumer, H. (2007). *Interakcjonizm symboliczny: perspektywa i metoda*. Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos.
4. Carter J.A., Maher, S., Neumann P.R. (2014) *#Greenbirds: Measuring Importance and Influence in Syrian Foreign Fighter Networks*. London: ICSR
5. European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2016 (18.04.2018). Retrived from <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2016>.
6. Frankfort-Nachmias, Ch., Nachmias, D. (2001). *Metody badawcze w naukach społecznych*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
7. Hałas, E. (2006). *Interakcjonizm symboliczny: społeczny kontekst znaczeń*. Warszawa: PWN.
8. Hegghammer, T. (2011) The Rise of Muslim Foreign Fighters: Islam and Globalization of Jihad. *International Security*, 35, 53-94. doi: 10.1162/ISEC_a_00023.
9. *Heroes of Syria* (18.04.2018). Retrived from: <https://archive.org/details/EbookHeroesOfSyria2014>.
10. Kopaliński, W. (1983). *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
11. Kowalewski, M. (1960). *Mały słownik teologiczny*. Poznań-Warszawa-Lublin: Drukarnia i Księgarnia św. Wojciecha.
12. Mead, G.H. (1975). *Umysł, osobowość i społeczeństwo*. Warszawa: PWN.
13. Miller, G., Mekhennet, S. (20.11.2015). *Inside the surreal world of the Islamic State's propaganda machine*. Retrived from: https://www.washingtonpost.com/world/national-security/inside-the-islamic-states-propaganda-machine/2015/11/20/051e997a-8ce6-11e5-acff-673ae92ddd2b_story.html.
14. *Miracles in Syria* (18.04.2018). Retrived from: <https://ia800500.us.archive.org/14/items/EbookMiraclesInSyria-2013/Miracles-in-Syria-2013-FULL-EBOOK.pdf>.
15. Nasalska, E. (1982). Kierunki rozwoju analizy treści. *Studia Socjologiczne*, 51-67, 86-87.
16. NN. (2016). Among The Believers are Men. *Dabiq*, 13, 22-23. Retrived from: <https://clarionproject.org/factsheets-files/Issue-13-the-rafidah.pdf>.
17. Schmid, A.P., Tinnes, J. (2015). *Foreign (Terrorist) Fighters with IS: A European Perspective* (Raport No. 8). The Hague: ICCT.

18. Turner, J.H. (2008). *Struktura teorii socjologicznej*. Warszawa: PWN.
19. Wejkszner, A. (2016). Państwo Islamskie – fenomen nowego dżihadystycznego protopaństwa. *Przegląd Politologiczny*, 4, 77-91. doi: 10.14746/pp.2016.21.4.6.
20. Wejkszner, A. (2016). *Państwo Islamskie. Narodziny nowego kalifatu?* Warszawa: Difin.
21. Wojtasik, K. (2016). Dlaczego młodzi Europejczycy walczą dla tzw. Państwa Islamskiego? Analiza materiałów propagandowych i oficjalnych mediów ISIS. In R. Michalak (Eds.), *Implementacja zasad religijnych w sferze politycznej*. Zielona Góra: Morpho.